

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Linjauksessa ei oteta kantaa teknologioihin, vaan todetaan, että "medialukutaitoa tarkastellaan linjauksissa taitona, jota tarvitaan jatkuvasti kehittyvässä ja muuttuvassa mediamaailmassa. Tästä syystä linjaukset eivät ota yksityiskohtaisesti kantaa teknologisiin ilmiöihin, kuten esimerkiksi juuri tällä hetkellä ajankohtaisiin tekoälymalleihin." Tekoälykehityksen näkökulmasta mielestämme tulisi kuitenkin ottaa kantaa teknologioihin siltä osin kuin ne edellyttävät uudenlaisia taitoja. Esimerkiksi Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimushankkeessamme MediaRoboLit 65+ käsitteellistämme myös robotit medioina, jotka edellyttävät uudenlaisia medialukutaitoja, esimerkiksi ymmärrystä fyysisestä tekoälystä.

Linjausten edellisessä versiossa todetaan, että "Advances in artificial intelligence; the Internet of Things; datafication; algorithms; augmented, extended and virtual reality; and robotisation present new questions for media education." Mielestämme nyt valmisteltavassa asiakirjassa olisi hyvä ottaa kantaa ja antaa esimerkkejä siitä, millaisia uusia kysymyksiä teknologiset ilmiöt kuten tekoäly ja robotiikka herättävät. Suomalainen mediakasvatus on maailmalla hyvässä maineessa ja siltä odotetaan suunnan näyttämistä.

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

Nykytilan kuvauksessa ei selkeästi tuoda esiin mediakasvatusTUTKIMUKSEN rahoituksen niukkuutta, vaan puhutaan yleisesti mediakasvatuksen rahoituksen niukkuudesta. Tutkimusrahoituksen niukkuus ansaitsisi huomion, erityisesti kun s. 15 todetaan, että mediakasvatus perustuu tutkimukseen.

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

-

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

-

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Omasta tutkimus- ja kehittämiskohteestamme eli ikääntyneiden mediakasvatuksesta käsin olemme kiinnittäneet huomiota ikääntyneiden osallisuuteen linjausehdotuksessa. Kaiken kaikkiaan linjauksissa on mielestämme huomioitu eri ikäryhmät ja esitämme tässä muutamia tarkennusehdotuksia.

Toimenpiteissä todetaan, että "Otetaan lähtökohdaksi kaikessa mediakasvatuksessa inklusiivinen mediakasvatus, joka huomioi erilaiset kieliryhmät, kulttuuritaustat, oppimistavat sekä identiteetit." Kannustamme lisäämään tähän yhteyteen "eri ikäryhmät".

5.3. todetaan, että "Edistetään mediakasvatuksen käsitteen ja tavoitteiden sisällyttämistä strategiaan asiakirjoihin, kuten kansallisiin koulutus-, kulttuuri-, nuoriso-, media- ja turvallisuusstrategioihin". Väestön turvallisuus on akuutti haaste, mutta myös väestön ikääntyminen ja pitkäikäistyminen ovat sellaisia. Tästä syystä kannustamme lisäämään tähän yhteyteen "kansalliset ikästrategiat/-ohjelmat" ja myös kansallisen kestävyysstrategian lisääminen tähän yhteyteen olisi perusteltua (Kestävyysstrategian edistäminen on mainittu s. 12).

s. 18 todetaan, että "Mediakasvatus on strateginen väline kuntien veto- ja pitovoiman lisäämisessä: se tukee luovia aloja ja innovatiivista yritystoimintaa,

jotka yhdistävät koulutuksen, kulttuurin ja elinkeinoelämän, kuten peliyrittäjyyden .." Tähän yhteyteen kannustamme lisäämään "sosiaali- ja terveydenhuollon", sillä siellä tarvitaan innovatiivista yritystoimintaa ikääntyneiden oppimisen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Sivun 21 yläosaan olisi hyvä saada esimerkki/esimerkkejä myös muista kuin lapsiin ja nuoriin kohdistuvista toimenpiteistä kuten vapaan sivistystyön osaston toiminnasta mediakasvatuksen hyväksi. Tämä edesauttaisi mediakasvatuksen näyttäytymistä kaikenikäisten ihmisten oikeutena.

Sivulla 15 todetaan, että mediakasvatus perustuu tutkimukseen. Tutkimuksen vahvistamista esim rahoituksella ei kuitenkaan tuoda esiin. Sivulla 22 mainitaan Suomen Akatemian rooli ja s. 17 kerrotaan että ”Kehitetään rahoitusmalleja”, joihin sisällytetään mediakasvatuksen tukeminen. Näemme, että mediakasvatustutkimuksen tukeminen erillisrahoituksilla ansaitsisi oman mainintansa.

Mediakasvatuksen toimeenpanijoita listataan suuri määrä, ja lista on verrattain kattava mediakasvatuksen kohteena olevien eri-ikäisten kansalaisten näkökulmasta. Kiinnitimme kuitenkin huomion siihen, että paljon julkisessa keskustelussa mediakasvatuskysymysten äärellä olevat lapsiasiavaltuutettu ja vanhusiasiavaltuutettu puuttuvat listalta.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

-

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

-

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-

Lapin yliopisto

Rasi-Heikkinen Päivi

Lapin yliopisto/KTK/MediaRoboLit 65+